

ΑΝΤΩΝΗΣ Δ. ΞΥΠΟΛΙΑΣ

Η ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΤΟΥ ΚΑΦΗΡΕΑ ΚΑΙ
Η ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΔΑΥΡΙΟΥ ΠΥΡΠΟΛΗΤΗ
ΜΙΧΑΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΑΤΥΠΟΝ

«ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΑ»

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΛΒ΄ — 2022

ΑΘΗΝΑΙ

ΑΝΤΩΝΗΣ Δ. ΞΥΠΟΛΙΑΣ

Ιστοριοδίφης

Η ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΤΟΥ ΚΑΦΗΡΕΑ ΚΑΙ Η ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΔΑΥΡΙΟΥ ΠΥΡΠΟΛΗΤΗ ΜΙΧΑΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ

Τὴν ἴδια ἡμέρα τῆς μάχης στὸ Μανιάκι¹, δηλ. τὴν 20 Μαΐου 1825, ἔγινε καὶ ἡ ἱστορικὴ ναυμαχία στὸ ἀκρωτήρι Κάβο Ντόρο, στὸ στενὸ τοῦ Καφηρέα² τῆς Νότιας Εὐβοίας, ὅπου ἡ β' μοῖρα τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου κατατρόπωσε τὸν μεγαλύτερο σὲ ἀριθμὸ, μέγεθος καὶ ἐξοπλισμὸ «βυζαντινὸ ἐχθρικὸ στόλο» Αἰγυπτίων καὶ Τούρκων.

Μέσα ἀπὸ ἀνέκδοτα ἔγγραφα τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους ἐκείνης τῆς περιόδου προκύπτουν ἄγνωστες πτυχὲς τῆς σπουδαίας αὐτῆς ναυμαχίας, ὅπως ἡ θυσία τοῦ μπουρλοτιέρη Μιχάλη Οἰκονομόπουλου ἀπὸ τὴν Ἐπίδauρο, ὁ ὁποῖος ἀνατίναξε τὴν πρώτη ναυαρχίδα τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου. Ἐκθέσεις ἐπίσης τῶν ναυάρχων τῆς β' μοίρας τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου Γεωργίου Σαχτούρη³ καὶ Γεωργίου Ἀνδρούτσου⁴ περιγράφουν τὴν καταλυτικὴ συμβολὴ ποὺ εἶχε στὴν ἐξέλιξη τῆς ναυμαχίας ἡ ἀνατίναξη τῆς λεγόμενης «καπετάνισσας» τοῦ

1. Γιὰ τὴν μάχη στὸ Μανιάκι βλ. μελέτη Ἰωάννας Γιανναροπούλου, «Ἡ μάχη στὸ Μανιάκι καὶ ὁ Παπαφλέσας κατὰ τοὺς ἀπομνημονευτὰς τοῦ Ἀγῶνος», *Πρακτικὰ Δ' Τοπικοῦ Συνεδρίου Μεσσηνιακῶν σπουδῶν* (Καλαμάτα 8-11 Ὀκτ. 2010), [Πελοποννησιακὰ - Παράρτημα 31], Ἑταιρεία Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν, Ἀθῆναι 2014, σσ. 609-623.

2. Σπ. Τρικούπη, *Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως*, τ. Γ', ἐκδ. Σιδέρης, Ἀθῆναι 1926, σ. 142, Μιχαήλ Οἰκονόμου, *Ἱστορικὰ τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας ἢ Ὁ ἱερός τῶν Ἑλλήνων Ἀγών*, φωτομ. ἐπανεκδόσεις ἐκ τῆς α' ἐκδόσεως, Ἐπιμέλεια-Εἰσαγωγή-Εὐρετήριο Ἰω. Γιανναροπούλου, Τ. Ἀθ. Γριτσοπούλου, Δημοσία Βιβλιοθήκη τῆς Σχολῆς Δημητσάνης, Ἀθῆναι 1976, σ. 569. *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους*, τ. ΙΒ', Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, σσ. 383-384.

3. Βλ. προχείρως Χρήστου Α. Στασινόπουλου, *Λεξικὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821*, τ. Γ', Ἀθῆναι 1972, σσ. 448-450.

4. Βλ. προχείρως Χρήστου Α. Στασινόπουλου, *ᾠδ.*, τ. Β', Ἀθῆναι 1971, σ. 271.

βυζαντινοῦ στόλου ἀπὸ δύο πυρπολικά (ήφαίστεια), τοῦ Σπετσιώτη Λάζαρου Μουσιοῦ⁵ καὶ τοῦ Ὑδραίου Γιάννη Μαντρόζου⁶.

Τὰ πυρπολικά τὰ χρόνια τοῦ Ἀγώνα τῆς Παλιγγενεσίας, λόγω τῆς εἰδικῆς τους ἀποστολῆς, ἔφεραν τὴν χαρακτηριστικὴ ὀνομασία «ήφαίστεια» καὶ ἡ Διοίκηση τὰ θεωροῦσε «προπύργιο» τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου. Σὲ ἐκθεσὴ του ἐπίσης ὁ Ἀνδρέας Μιαούλης πρὸς τὴν Διοίκηση ἔγραφε ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ κατασκευάζονται συνέχεια πυρπολικά, ἐπειδὴ ἦταν τὸ μόνο ὄπλο, τὸ ὁποῖο μποροῦσε νὰ βλάψει τὸν ἐχθρό, τὸ ὁποῖο «καὶ πολλαπλασιάζει τὴν μικρότητα τῶν δυνάμεών μας»⁷, ἐνῶ καὶ οἱ πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν τόνιζαν ὅτι οἱ καθημερινὲς διὰ θαλάσσης νίκες τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου καὶ οἱ ζημιὲς τοῦ ἐχθροῦ ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς δράσης τῶν πυρπολικῶν⁸.

Τὰ ήφαίστεια ἦταν παλιὰ βρίκια, ἡλικίας μεγαλύτερης τῶν 7 χρόνων, χωρητικότητος 9-15.000 κοιλῶν⁹, κατάλληλα τροποποιημένα μὲ ἀγωγούς ἀνάφλεξης καὶ γεμάτα ἐκρηκτικὲς καὶ εὐφλεκτες ὕλες, ποὺ κυβερνοῦσε ἓνας ἱκανὸς καὶ ἔμπειρος καπετάνιος καὶ ἓνα ριψοκίνδυνο πλήρωμα 22-25 ναυτῶν. Ἀποστολὴ τῶν ναυτῶν αὐτῶν ἦταν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ναυμαχίας νὰ πλησιάσουν, νὰ προσδέσουν μὲ κατάλληλα ἀγκύρια τὸ ήφαίστειο σὲ ἐχθρικὸ πολεμικὸ καὶ μὲ ἄμεσο κίνδυνο γιὰ τὴ ζωὴ τους νὰ πυροδοτήσουν τὰ ἐκρηκτικὰ καὶ νὰ μεταδώσουν τὴ φωτιά. Ἀμέσως ἔπρεπε νὰ προλάβουν νὰ σωθοῦν καὶ οἱ ἴδιοι μεταπηδώντας σὲ ρυμουλκούμενη γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ βάρκα καὶ νὰ ἀπομακρυνθοῦν μέσα ἀπὸ τὴ φωτιά καὶ τὶς ἐκρήξεις.

Ἕνα τέτοιο ήφαίστειο εἶχε ἐμπιστευθεῖ μὲ ἐκθεσὴ του τὸ Ἐκτελεστικὸ Σῶμα στὸν καπετάνιο τῶν Σπετσῶν Λάζαρο Μουσιοῦ τὴν 10 Δεκεμβρίου 1824, τιμώντας τον μαζί καὶ μὲ οἰκονομικὴ ἐνίσχυση γιὰ ἥρωικὲς του πράξεις ποὺ εἶχε προσφέρει ἰδιαίτερα τὸ 1822 στὸν Ἀργολικὸ κόλπο καὶ τὸ 1824 στὴ Σάμο [Ἔγγραφο 1].

Τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1825 ὁ Λάζαρος Μουσιοῦ καταγράφεται ὡς καπετάνιος στὸ σπετσιώτικο ήφαίστειο μὲ τὸ ὄνομα “Σωκράτης”, ποὺ εἶχε πλήρωμα 22 ναῦτες. Οἱ ναῦτες καταγράφονται μὲ ἐπώνυμο τὸν τόπο καταγωγῆς τους καὶ ἦταν 10 ἀπὸ τὶς Σπέτσες, 1 ἀπὸ Σκόπελο, 5 ἀπὸ τὰ Ψαρά, 1 ἀπὸ Αἴγινα, 1 ἀπὸ

5. Βλ. Χ. Στασινόπουλου, ὁ.π., τ. Γ', σσ. 55, 173.

6. ΓΑΚ, Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α' Κατάλογος [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος 01] φ. 44 Μινιστερίου Ναυτικῶν καὶ φ. 11 Ἐκτελεστικὸ καὶ Γεωργίου Λουδοβίκου Μάουερ, Τὸ Ἡμερολόγιον τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ἔκδ. 1835, σ. 71.

7. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Ἐκτελεστικοῦ [Περίοδον Ἀγῶνος] φ. 87.

8. ΓΑΚ, Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α' Κατάλογος [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος 01] φ. 11.

9. Τὸ ὀθωμανικὸ κοιλὸ ἰσοδυναμοῦσε μὲ 25,659 κιλά.

Ἀθήνα, 1 ἀπὸ Πάρο καὶ 2 ἀπὸ Ἐπίδουρο¹⁰, τ' ἀδέλφια Μιχάλης καὶ Γιώργος, παιδιὰ τοῦ Ἀνδριανοῦ Οἰκονομόπουλου¹¹.

Τὸν Μάιο τοῦ 1825 τὸ ἠφαίστειο “Σωκράτης” καὶ ἑννέα ἀκόμη σπετσιώτικα πολεμικὰ (ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν 30 τοῦ νησιοῦ¹²) καὶ με ἐξοπλισμὸ τῶν 10-15 κανονιῶν τὸ καθένα, καταγράφονται στὴν β' μοῖρα τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου¹³. Ὁ ἐλληνικὸς στόλος χωρισμένος σὲ τρεῖς μοῖρες –τὴν α', β' καὶ γ'– εἶχε βασικὴ ἀποστολὴ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἐφοδιασμὸ τῶν ὀθωμανικῶν δυνάμεων στὴν Πελοπόννησο. Τὴν ἄνοιξη τοῦ 1825 ἐκτὸς ἀπὸ τίς συγκρούσεις μετὰ τὸν ἐχθρικὸ στόλο, ὅπως στὴ Μεθώνη τὴν 29 Ἀπριλίου¹⁴, στὴ Σαπιντζα τὴν 30 Ἀπριλίου¹⁵, στὸ Συρίγο τὴν 2 Μαΐου¹⁶ κ.λπ., οἱ τρεῖς μοῖρες τοῦ στόλου προέβησαν καὶ σὲ συλλήψεις εὐρωπαϊκῶν φορτηγῶν πλοίων ναυλωμένων ἀπὸ τὸν ἐχθρό, τὰ ὁποῖα μετέφεραν τρόφιμα, ἱματισμὸ καὶ πολεμοφόδια στὴν Πελοπόννησο καὶ στὴν Πρέβεζα, ἐνῶ τὰ χαρτιά τους ἔγραφαν ὡς προορισμὸ τὰ νησιὰ τοῦ Ἰονίου¹⁷.

Τὸ Ὑπουργεῖο Ναυτικῶν εἶχε δώσει διαταγὴ στὰ ἐλληνικὰ πολεμικὰ νὰ ὑποχρεῶνουν τὴ μεταφορὰ κάθε ὑποπτου εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορικοῦ στὸ Ναύπλιο πρὸς περαιτέρω ἐλεγχό¹⁸, με ἀποτέλεσμα δεκάδες πλοῖα νὰ ὀδηγηθοῦν σὲ λίγες ἡμέρες πρὸς ἔρευνα¹⁹. Χαρακτηριστικὰ περιγράφεται καὶ ἡ παρέμβαση τοῦ αὐστριακοῦ στόλου «ἔξω ἀπὸ τὸ Παλαμῆδ» τὴν 2 Μαΐου 1825, ποὺ ἐμπόδισε τὸ ἐλληνικὸ πολεμικὸ “Διομήδης” νὰ φέρῃ πρὸς ἐνδελεχῆ ἐλεγχό τὸ αὐστριακὸ ἐμπορικὸ “Ἀμαλία” στὸ λιμάνι τοῦ Ναυπλίου, τὸ ὁποῖο τελικὰ καὶ ἐλευθέρωσε²⁰.

Μέσα στὸ ἐμπόλεμο αὐτὸ περιβάλλον οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας ἐνημέρωσαν τὸ Ἐκτελεστικὸ ὅτι ὁ ἐχθρικὸς «βυζαντινὸς στόλος» ἦταν ἑτοιμὸς νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη μεταφέροντας ἱκανὰ στρατεύματα²¹ πρὸς

10. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Μινιστερίου Γραμ. Ὑπουργείου Ναυτικῶν [Περίοδος Ἀγῶνος] φ. 21.

11. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Ἐπιτροπῆς Οἰκονομίας [Περίοδος Ἰ. Καποδίστρια] φ. 19.

12. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Μινιστερίου Γραμ. Ὑπουργείου Ναυτικῶν [Περίοδος Ἀγῶνος] φ. 21.

13. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Μινιστερίου Γραμ. Ὑπουργείου Ναυτικῶν [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος 01] φ. 16.

14. ΓΑΚ, Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α' Κατάλογος [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος 01] φ. 11.

15. Ὁ.π..

16. ΓΑΚ, Ἱστορικὰ Ἀρχεῖα Γιάννη Βλαχογιάννη, Β' Κατάλογος Χειρογράφων φ. 57.

17. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Ἐκτελεστικοῦ φ. 83, φ. 90 καὶ ΓΑΚ, Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α' Κατάλογος [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος 01], Ἐκτελεστικὸ φ. 11 καὶ ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Μινιστερίου Γραμ. Ὑπουργείου Ναυτικῶν φ. 19, φ. 20 καὶ φ. 21.

18. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Ἐκτελεστικοῦ φ. 83 καὶ φ. 86.

19. Ὁ.π.

20. Ὁ.π.

21. ΓΑΚ, Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος 01] Ἐκτελεστικὸ φ. 9.

ένισχυση τῶν Ὀθωμανῶν στήν Ἑλλάδα. Τὸ Ἐκτελεστικὸ ἀνέθεσε τὴν παρακολούθηση τῶν ἐχθρῶν στὴ β' μοῖρα τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου²², τὴν ὁποία συγκροτοῦσαν 11 ὑδραῖκα²³, ψαριανὰ καὶ 9 σπετσιώτικα πολεμικά²⁴, καθὼς καὶ τέσσερα ὑδραῖκα²⁵ καὶ 1 σπετσιώτικο ἡφαίστειο.

Τὴν 14η Μαΐου 1825 βγῆκε ἀπὸ τὸν Ἑλλήσποντο ὁ «βυζαντινὸς ἐχθρικός στόλος» ὑπὸ τὴν διοίκηση τοῦ «ὠμότατου Τοπάλη» (Χοσρέφ πασᾶ) μὲ 56 πολεμικά καὶ φορτηγά²⁶. Ναυαρχίδα τοῦ βυζαντινοῦ στόλου ἦταν ἡ δίκροτη φρεγάτα «Χαζέν-Γεμισίν», 62 κανονιῶν, μὲ πλήρωμα 890 στρατιῶτες καὶ ναῦτες²⁷. Ἡ φρεγάτα, ἡ ὁποία εἶχε κατασκευασθεῖ μόλις τὸν προηγούμενο χρόνο, μετέφερε ἐκτὸς τῶν στρατευμάτων καὶ «σάλια γιὰ τὸ Μεσολόγγι», πυρομαχικά καὶ 150 στρατιῶτες πυροβολιστὲς γιὰ «τὰ τείχη τῆς Πάτρας», ἀλλὰ καὶ 600 κοζάκου²⁸.

Τὴν 16η Μαΐου στοὺς Μεγαλόλιμνους Μυτιλήνης πέντε σπετσιώτικα καὶ δύο ψαριανὰ ἀποπειράθηκαν μὲ κατάλληλους ἀκροβολισμοὺς γιὰ δύο ὥρες νὰ κτυπήσουν τὸν «βυζαντινὸ στόλο τοῦ Τοπάλη» χωρὶς ἐπιτυχία, δεκαπέντε δὲ ἐχθρικά ὀβρίκια καὶ κορβέτες καταδίωξαν τὰ ἐλληνικά πολεμικά²⁹. Ὁ ἐχθρὸς συνέχισε ἀνεπηρέαστος νὰ πλέει δυτικὰ «δείχνοντας καταφρόνηση»³⁰ γιὰ τὴν ὑποδεέστερη δύναμη τῆς β' μοίρας τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου, πού ἀκολουθοῦσε μὲ διάφορους ἐλιγμούς, ὅπως σημείωνε ὁ ναύαρχος Σαχτούρης³¹. Οἱ πληροφορίες ἤθελαν ὁ ἐχθρικός αὐτὸς στόλος νὰ διευθύνεται πρὸς τὰ νησιὰ τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Σπετσῶν.

Οἱ πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν ἐνημέρωσαν τὸ Ἐπαρχεῖο «Κάτω Ναχαγιέ» στὸ Κρανίδι ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος ἔχει φθάσει στὶς «καβοκολῶνες» καὶ θὰ ἔπρεπε ἄμεσα νὰ ὀχυρωθοῦν, γιὰ νὰ μὴν ὑποστοῦν ὅ,τι καὶ οἱ κάτοικοι στὰ

22. ΓΑΚ, *Ἀρχεῖο Μινιστερίου Γραμ. Ὑπουργείου Ναυτικῶν [Περίοδου Ἀγῶνος]* φ. 21.

23. Ὁ.π. φ. 28.

24. Ὁ.π. φ. 22.

25. ΓΑΚ, *Ναυτικῶν* Φ 28. Ὁ Διογ. Κόκκινος, *Ἡ ἐλληνικὴ Ἐπανάστασις*, τ. Δ', ἐκδ. Μέλισσα, σ. 630, γράφει ὅτι: τὴν β' μοῖρα συγκροτοῦσαν 20 πλοῖα καὶ 8 πυρπολικά.

26. ΓΑΚ, *Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α' Κατάλογος [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος 01]* Ἐκτελεστικὸ φ. 11 καὶ φ. 44 *Ναυτικῶν* 19. Ὁ Διογ. Κόκκινος, ὁ.π., σ. 628, γράφει ὅτι: ὁ ὀθωμανικὸς στόλος ἦταν συγκροτημένος ἀπὸ 3 φρεγάτες, 10 κορβέτες, 38 βρίκια καὶ γολέτες.

27. ΓΑΚ, *Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α' Κατάλογος [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος 01]* Ἐκτελεστικὸ φ. 11 καὶ φ. 44 *Ναυτικῶν*.

28. Ὁ.π. φ. 11.

29. Ὁ.π. φ. 11 καὶ φ. 44 *Ναυτικῶν*.

30. Ὁ.π.

31. ΓΑΚ, *Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α' Κατάλογος [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος]* Ἐκτελεστικὸ φ. 11.

παράλια τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου³². Τὸ Ἐπαρχεῖο «Κάτω Ναχαγιέ» μεταβίβασε καὶ στὸ Ἐκτελεστικὸ τὴν πληροφορία γιὰ τὸν κίνδυνο τῆς περιοχῆς καὶ ζήτησε πολεμοφόδια καὶ στρατιωτικὴ ἐνίσχυση³³. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Γεώργιος Κουντουριώτης μὲ τὴν ἀριθ. 7764 τῆς 23ης Μαΐου 1825 ἀπόφαση διακήρυξε ὅτι ὁ στόλος τῆς Κωνσταντινούπολης μὲ ἑκατὸ μεγάλα καὶ μικρὰ πλοῖα πλησίαζε τὴν Ὑδρα καὶ τὶς Σπέτσες καὶ ἔπρεπε ὅλοι οἱ στρατιωτικοὶ ποῦ βρίσκονταν στὸ «Ναύπλιο καὶ στὰ πέριξ» νὰ τρέξουν ἄμεσα ὑπὸ τὸν Κωνσταντῖνο Μαυρομιχάλη καὶ νὰ ὑπερασπιστοῦν τὰ μέρη ἐκεῖνα³⁴. Τὸ Ἐκτελεστικὸ γνωστοποίησε καὶ στὸν στρατηγὸ Θεόδωρο Κολοκοτρώνη τὴν 23η Μαΐου τὶς κινήσεις τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ποῦ εἶχε φθάσει, ὅπως ἔγραφε, μεταξὺ Θερμίου (Κύθνου) καὶ Ἀγίου Γεωργίου Ὑδρας μεταφέροντας καὶ στρατεύματα ἑξὶ χιλιάδων, μὲ σκοπὸ νὰ ἀποβιβαστεῖ σὲ Ὑδρα καὶ Σπέτσες. Ἡ ἐπιστολὴ κατέληγε ὅτι «ὑπὸ τὴν ἐχθρικὴ αὐτὴ ἀπειλὴ στρατεύματα ἀπὸ Ἄργος, Ναύπλιο, Κυνourία ἔπρεπε νὰ κινηθοῦν καὶ νὰ ὀχυρώσουν τὰ ἐκεῖ παράλια καὶ ἦταν στρατεύματα, ποῦ θὰ ἔλειπαν ἀπὸ τὸν ἐμπόλεμο Μεσσηνιακὸ κόλπο»³⁵.

Ἐνημερώθηκε ἐπίσης τὴν 23η Μαΐου καὶ ὁ Παπαφλέσας γιὰ τὴν πλεύση τοῦ ἐχθρικοῦ βυζαντινοῦ στόλου καὶ τὴν ἀνάγκη ἀποστολῆς στρατευμάτων, ποῦ θὰ ὀχύρωναν τὰ νησιὰ Σπετσῶν καὶ Ὑδρας³⁶. Διατάχθηκαν στρατεύματα 300 ἀνδρῶν ἀπὸ τὸ Ἄργος ὑπὸ τὸν Δημήτρη Τσώκρη³⁷, 400 ἀπὸ τὸν Ἅγιο Πέτρο Κυνourίας³⁸, 200 ὑπὸ τὸν ἀντιστράτηγο Γεώργιο Ζέρβα³⁹ καὶ 500 ὑπὸ τὸν στρατηγὸ Βάσο Μαυροβουνιώτη⁴⁰ νὰ τρέξουν πρὸς τὰ ἀπειλούμενα νησιὰ.

Ἡ ἀγωνία καὶ ἡ βία τῶν στιγμῶν φαίνεται στὴ διαταγὴ πρὸς τὴν ἐπαρχία Ἀγίου Πέτρου, ὅπου ἔγραφε ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ τρέξουν ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἄνδρες καὶ οἱ γυναῖκες τῆς ἐπαρχίας Κυνourίας σὲ βοήθεια τῶν Σπετσῶν⁴¹. Εἶναι μία ἀπὸ τὶς σπάνιες διαταγὲς στὰ χρόνια τῆς Ἐπανάστασης, ποῦ ἀναφέρονται ἐγγράφως στὴν ἀνάγκη στράτευσης καὶ γυναικῶν στὸν Ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας.

Ἐπίσης, λόγῳ τοῦ ἄμεσου κινδύνου, ποῦ ἀπειλοῦσε τὴν Ἑλλάδα, ἡ Διοίκηση ἀνακοίνωσε ὅτι τόσο τὸ Ἐκτελεστικὸ, ὅσο καὶ τὰ Ὑπουργεῖα, ἀλλὰ καὶ

32. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Ἐκτελεστικοῦ [Περίοδος Ἀγῶνος] φ. 91.

33. Ὁ.π.

34. Ὁ.π.

35. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Μινιστερίου Γραμ. Ὑπουργείου Πολέμου [Περίοδος Ἀγῶνος] φ. 86.

36. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Ἐκτελεστικοῦ [Περίοδος Ἀγῶνος] φ. 91.

37. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Μινιστερίου Γραμ. Ὑπουργείου Πολέμου [Περίοδος Ἀγῶνος] φ. 86.

38. Ὁ.π.

39. Ὁ.π. φ. 85.

40. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Ἐκτελεστικοῦ [Περίοδος Ἀγῶνος] φ. 91.

41. Ὁ.π.

τὰ κατὰ τόπους Ἐπαρχεῖα δὲν θὰ δέχονται κανένα ἔγγραφο ἐκτὸς αὐτῶν, ποὺ ἀφοροῦσαν τὴν ἐκστρατεία κατὰ τοῦ εἰσβολέα⁴².

Τὴν Παρασκευὴ 22 Μαΐου ἐνημερώθηκε γιὰ τὸν κίνδυνο τῆς Ὑδρας καὶ ὁ ὑποναύαρχος τοῦ νησιοῦ Γεώργιος Σαχίνης, ὁ ὁποῖος ἔπλεε μεταξὺ Κυθήρων καὶ ἀκρωτηρίου Μαλέα. Ἐνα ταχύπλοο τοῦ μετέφερε τὴν ἐπιστολὴ τῶν προκρίτων Ὑδρας, ποὺ περιέγραφε τὸν ἐπαπειλούμενο κίνδυνο τοῦ νησιοῦ ἀπὸ τὸν βυζαντινὸ στόλο, ποὺ ἤδη εἶχε φθάσει στὸν Καφηρέα τῆς Νότιας Εὐβοίας. Ἀμέσως ὁ Σαχίνης ἔδωσε σῆμα στοὺς ναῦτες, ποὺ ἐκεῖνες τὶς ὥρες εὐρίσκοντο στὴν ξηρά, νὰ ἐπιβιβασθοῦν καὶ νὰ πλεύσουν πρὸς τὴν Ὑδρα. Ἦταν τόση ἡ βιασύνη τους νὰ κινήσουν γιὰ τὸ νησί, ὥστε κάποιοι ναῦτες δὲν πρόλαβαν νὰ ἐπιβιβασθοῦν καὶ ἔμειναν στὴν ξηρά. Τὰ πολεμικὰ πλοῖα τοῦ Σαχίνη διευθύνθηκαν πρὸς τὴν Ὑδρα μὲ σφοδρὸ ἄνεμο Σκίρωνα (Μαῖστρο) καὶ τὸ πρωὶ τοῦ Σαββάτου 23 Μαΐου ἦταν κοντὰ καὶ νότια τῆς Ὑδρας⁴³.

Ὅλες αὐτὲς οἱ διαταγὲς καὶ οἱ κινήσεις ἔχουν ἡμερομηνία 21, 22 καὶ 23 Μαΐου 1825 καὶ ἀποδεικνύουν τὴν ὑπερβολικὴ καθυστέρηση καὶ τὸν τρόπο τῆς ἐπικοινωνίας ἐκείνων τῶν ἡμερῶν. Ἡ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Παπαφλέσα μὲ ἡμερομηνία 23 Μαΐου δὲν διαβάστηκε ποτέ, ἀφοῦ ἤδη ὁ ἀρχιμανδρίτης εἶχε πέσει ἡρωικὰ στὸ Μανιάκι ἤδη ἀπὸ τὴν 20ῇ Μαΐου 1825.

Ἐκεῖνο τὸ πρωινὸ τῆς Τετάρτης τῆς 20ῆς Μαΐου 1825 καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι στόλοι βρέθηκαν στὰ στενὰ τοῦ Καφηρέα (μεταξὺ Εὐβοίας καὶ Ἀνδρου) σὲ συνθήκες θαλάσσιας γαλήνης. Οἱ ἔμπειροι Ἕλληνες τρεῖς ναύαρχοι τῆς β' μοίρας, γνῶστες τῶν τοπικῶν καιρικῶν φαινομένων καὶ τῶν ἐναλλαγῶν τοῦ ἀνέμου, ἀποφάσισαν «μετὰ ἀπὸ συνέλευση» νὰ κτυπήσουν ἀμέσως τὸν ἐχθρό, θεωρώντας ντροπὴ νὰ τὸν ἀφήσουν ἀνενόχλητο νὰ πλεύσει στὰ νησιὰ χωρὶς νὰ προσπαθήσουν νὰ τὸν ἀναχαιτίσουν, ὅπως συγκεκριμένα ἔγραφε ἔκθεση τοῦ Γιώργου Ἀνδρούτσου⁴⁴.

Ἡ ναυμαχία ξεκίνησε τὴν 3ῃ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας⁴⁵ (περίπου 8ῃ πρωινῇ), ὅταν ἀπροσδόκητος ἄνεμος προώθησε «βοηθητικὰ» τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα⁴⁶. Ὁ ἐχθρὸς γιὰ πέντε περίπου ὥρες ἄφησε πίσω τὰ μικρὰ πλοῖα (κορβέτες καὶ βρίκια) μὲ τὴν β' ἑλληνικὴ μοῖρα ποὺ ἀκολουθοῦσε καὶ τὰ μεγαλύτερα ἐχθρικὰ πολεμικὰ συνόδευσαν μπροστὰ τὰ φορτηγά⁴⁷. Καὶ αὐτὸ διήρκεσε μέχρι τὸ μεσημέρι, ὅταν

42. ΓΑΚ, *Ἀρχεῖο Ἐκτελεστικοῦ [Περίοδος Ἀγῶνος]* φ. 92.

43. ΓΑΚ, *Ἱστορικὰ Ἀρχεῖα Γιάννη Βλαχογιάννη, Β' Κατάλογος Χειρογράφων* φ. 57.

44. ΓΑΚ, *Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α' Κατάλογος [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος 01]* Ἐκτελεστικὸ φ. 11 καὶ φ. 44 Ναυτικῶν.

45. Ὁ.π. φ. 11.

46. Ὁ.π. φ. 11 καὶ φ. 44 Ναυτικῶν.

47. Ὁ.π.

(περὶ τὴν 9η ὥρα τῆς ἡμέρας) ξαφνικὸς ἄνεμος «τσάκισε τὰ τζιμπούκια», τὰ ξύλινα ἐξαρτήματα στήριξης τῶν πανιῶν τῆς μεγάλης φρεγάτας τοῦ ἐχθροῦ ποὺ ἔπλεε ὑπὸ «σοττοβέντο»⁴⁸. Οἱ ἔμπειροι ναυτικοὶ δύο ἡφαιστείων τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου, “Σωκράτης” τοῦ Σπετσιώτη Λάζαρου Μουσιοῦ καὶ “Χάρων” τοῦ Ὑδραίου Γιάννη Μαντρόζου, ἀντιλήφθηκαν τὸ πρόβλημα πλοήγησης στὴν ἐχθρική ναυαρχίδα, ὄρμησαν ἀνάμεσα σὲ καπνοὺς, πυροβολισμοὺς καὶ ὁμοβροντία κανονιῶν καὶ κατάφεραν νὰ σπάσουν τὴν μεγάλη πτέρυγα τοῦ ἐχθροῦ. Μὲ ριψοκίνδυνους ἐλιγμοὺς πλεύρισαν τὴ δεξιὰ πλευρὰ τῆς «καπετάνισσας φρεγάτας»⁴⁹ καὶ προσκόλλησαν μὲ εἰδικὰ ἀγκύρια σ’ αὐτὴν τὰ γεμάτα ἐκρηκτικὰ καὶ εὐφλεκτὰ ὑλικά ἡφαίστειά τους. Ὁ πυρπολητὴς ἀπὸ τὴν Ἐπίδουρο Μιχάλη Οἰκονομόπουλος, ποὺ ὑπηρετοῦσε στὸ πλήρωμα τοῦ σπετσιώτικου ἡφαιστείου, πυρπόλησε «τὴν ἐχθρικήν τῆς πρώτης τάξεως φρεγάταν»⁵⁰. Ἡ φωτιά ἀπὸ τὸ ἡφαίστειο ἀμέσως μεταδόθηκε στὰ πανιά τοῦ ἐχθρικοῦ πλοίου καὶ γρήγορα ἐπεκτάθηκε καὶ στὰ ἀμπάρια ποὺ μετέφεραν πυρομαχικά. Ἡ ναυαρχίδα τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἀνατινάχθηκε καὶ μαζὶ τὸ σύνολο σχεδὸν τοῦ πληρώματος, τὰ πολεμοφόδια ἀλλὰ καὶ τὸ θησαυροφυλάκιο τοῦ στόλου⁵¹. Τὸ ἴδιο βράδυ τῆς ναυμαχίας ὁ ναύαρχος Γεώργιος Σαχτούρης περιέγραφε τὸ φρικτὸν θέαμα τοῦ ἐκσφεδονισμοῦ στὸν οὐρανὸ τῶν ὀκτακοσίων ἐχθρῶν μαζὶ μὲ κατάρτια, ἀγκύρια, κανόνια κ.λπ.⁵²

Ὁ Σπετσιώτης καπετάνιος Μουσιοῦ καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ φλεγόμενου “Σωκράτη” ἐπιβίβασθηκαν ἔγκαιρα στὴ βοηθητικὴ λέμβο τοῦ Γ. Κοκοράκη, ποὺ ἀκολουθοῦσε τὸ ἡφαίστειο “Σωκράτης”, ἡ ὁποία καὶ παρολίγο νὰ καεῖ ἀπὸ τὴν καιόμενη ἐχθρική φρεγάτα⁵³. Ἀπὸ τὴν κόλαση τῶν στιγμῶν ὅλο τὸ πλήρωμα σώθηκε ἐκτὸς ἀπὸ τὸν πυρπολητὴ Μιχάλη Ντάνου (Οἰκονομόπουλο) ἀπὸ τὴν Ἐπίδουρο. Στὴν ἥρωική του προσπάθεια νὰ ἐπιτύχει τὴν ἀποστολή του καὶ νὰ μεταδώσει τὸ «πῦρ πυρπολικὸ» στὸ ἐχθρικὸ δίκροτο ἀνατινάχθηκε καὶ ὁ ἴδιος καὶ «...ἐγένεν αἷτιος νίκης λαμπρῆς εἰς τὴν πατρίδα στὸ χρυσὸ ἀκρωτήρι Κάβο ντ’ ὄρο»⁵⁴. Ὁ πυρπολητὴς ἀπὸ τὴν Ἐπίδουρο ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς συνολικὰ νεκροὺς Ἑλληνες τῆς ναυμαχίας στὸ στενὸ τοῦ Κάβο Ντόρο. Τὸ ἴδιο βράδυ ὁ διοικητὴς τῆς β’ μοίρας ἀντιναύαρχος Γεώργιος Σα-

48. ΓΑΚ, *Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α΄ Κατάλογος*, ὅ.π.

49. Ὁ.π.

50. ΓΑΚ, *Ἀρχεῖο Ἐπιτροπῆς Οἰκονομίας [Περίοδον Ἰ. Καποδίστρια]* φ. 24.

51. ΓΑΚ, *Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α΄ Κατάλογος [Ἀρχεῖο Ἀγώνος 01]* Ἐκτελεστικὸ φ. 11 καὶ φ. 44 Ναυτικῶν.

52. Ὁ.π. φ. 11.

53. Διον. Κόκκινου, ὅ.π., σ. 629.

54. ΓΑΚ, *Ἀρχεῖο Ἐπιτροπῆς Οἰκονομίας [Περίοδον Ἰ. Καποδίστρια]* φ. 19.

χτούρης ἔγραφε ὅτι οἱ τρεῖς γενναῖοι πυρπολητὲς εἶναι ἄξιοι τῆς εὐνοίας ὅλου τοῦ Ἑθνους γὰρ τῇ γενναιότητᾳ ποὺ ἔδειξαν ἐκθέτοντας τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς σὲ πρωτοφανῇ κίνδυνῳ⁵⁵.

Τὴν καταστροφὴ τῆς πρώτης ἐχθρικῆς φρεγάτας ἀκολούθησε μιστὴ ὥρα ἀργότερα ἡ ἀνατίναξη μιᾶς τούρκικης κορβέτας «φεργαδόνι» μὲ 26 κανόνια καὶ 250 ναῦτες ἀπὸ τὸ ἡφαίστειο «Κέρβερος» τοῦ Ὑδραίου Μανώλη Μπούτα⁵⁶.

Οἱ Τούρκοι σὲ συνθῆκες πανικοῦ, κατανικημένοι καὶ κατησχυμένοι, ἐτράπησαν σὲ φυγὴ πρὸς τὴν Κάρυστο, ἐνῶ ἔχασαν καὶ τρία φορητὰ πλοῖα⁵⁷. Ὁ ὑποναύαρχος Γεώργιος Σαχίνης στὸ ἡμερολόγιό του ἔγραφε καὶ γιὰ τὴν σύλληψη πέντε εὐρωπαϊκῶν φορητῶν, ποὺ ἦταν φορτωμένα μὲ τροφές καὶ πολεμοφόδια, ἐνῶ ἓνα μέρος τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου κατευθύνθηκε πρὸς τὴν Εὐβοία καὶ ἓνα ἄλλο στὴν Κρήτη⁵⁸. Οἱ πρόκριτοι Ὑδρας ἔγραφαν ἐπίσης στὸ Ἐκτελεστικὸ ὅτι ὁ αἰγυπτιακὸς στόλος κατέφυγε στὴ Σούδα, μὲ σκοπὸ νὰ λάβει ἀπὸ ἐκεῖ στρατεύματα ἀλβανικὰ καὶ νὰ ἐπανέλθει⁵⁹, ἐνῶ ὁ ναύαρχος Μιαούλης ἐνημέρωνε ὅτι ὁ αἰγυπτιακὸς στόλος ἤθελε νὰ ἀποβιβάσει αὐτὰ τὰ ἀλβανικὰ στρατεύματα κατευθεῖαν στὴν Τριπολιτσά⁶⁰.

Ὑπὸ τις ἐπικρατούσες αὐτὲς φήμες τὸ Ἐκτελεστικὸ μὲ ἔγγραφό του στὸ Ὑπουργεῖο Πολέμου τῆς 24ης Μαΐου 1825 ἀνακάλεσε ὅλες τὶς διαταγὲς ἐνίσχυσης πρὸς τὰ νησιὰ τῶν Σπετσῶν καὶ Ὑδρας καὶ τὰ στρατεύματα ἔπρεπε νὰ κινηθοῦν ἀμέσως πρὸς τὸ Νεόκαστρο στὸν Μεσσηνιακὸ κόλπο⁶¹.

Ἡ ἐπιτυχία τῆς ναυτικῆς δύναμης τῆς β' μοίρας τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου καὶ ἡ θυσία τοῦ Μιχάλη Ντάνου Οἰκονομόπουλου ἀπὸ τὴν Ἐπίδευρο καὶ τῶν δύο ἀκόμῃ Ὑδραίων ναυτικῶν εἶχε ἀποτρέψει τὴν ἀπόβαση τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου στὰ νησιὰ Ὑδρας καὶ Σπετσῶν, ποὺ θὰ εἶχε καταστροφικὲς συνέπειες γιὰ τὴν πορεία τοῦ Ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας.

Τὴν ἴδια πάντα ἡμέρα, 24 Μαΐου, τὸ Ἐκτελεστικὸ ἀπένειμε τὰ εὔσημα στοὺς γενναίους καὶ ἀνδρείους θαλασσομάχους, ποὺ κατέστρεψαν τὸν ἐχθρικὸ στόλο καὶ ματαίωσαν τὰ σχέδια τοῦ ἐχθροῦ [Ἐγγραφο 4] καὶ ζήτησε

55. ΓΑΚ, *Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α' Κατάλογος [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος 01]* Ἐκτελεστικὸ φ. 11.

56. Ὁ.π. φ. 11 καὶ Ὑπουργεῖο Ναυτικῶν φ. 44.

57. Ὁ.π.

58. ΓΑΚ, *Ἱστορικὰ Ἀρχεῖα Γιάννη Βλαχογιάννη, Β' Κατάλογος Χειρογράφων* φ. 57.

59. ΓΑΚ, *Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α' Κατάλογος [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος 01]* Ἐκτελεστικὸ φ. 11.

60. ΓΑΚ, *Ἀρχεῖο Μινιστερίου Γραμ. Ὑπουργείου Ναυτικῶν [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος]* φ. 44.

61. ΓΑΚ, *Ἀρχεῖο Ἐκτελεστικοῦ [Περίοδος Ἀγῶνος]* φ. 92 καὶ ΓΑΚ, *Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α' Κατάλογος [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος 01]* φ. 28 Πολέμου.

ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Θρησκείας νὰ τελεσθεῖ δοξολογία στὸ Ναύπλιο, στὸν ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου γιὰ τὴ νίκη στὸν Κάβο Ντόρο, στὸ στενὸ τοῦ Καφηρέα. Ὁ Ὑπουργὸς τοῦ Πολέμου ὄρισε τὴν «10η ὥρα τὸ ἑσπέρας» νὰ τελεσθεῖ εὐχαριστήριος δοξολογία στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου γιὰ τὴ λαμπρὴ Ναυμαχία τῆς β' μοίρας τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου καὶ τὴ φθορὰ τοῦ βυζαντινοῦ στόλου. Στὴ δοξολογία παρευρέθησαν ὅλα τὰ σώματα τῆς Διοίκησης, οἱ ὑπουργοὶ κ.λπ., ἐνῶ ἐγίνε καὶ ὁ προβλεπόμενος ἀνάλογος κανονιοβολισμός⁶². Τὴν 27η Μαΐου δώδεκα μέλη τοῦ πληρώματος τοῦ ἡφαιστείου τοῦ καπετάνιου Μουσιοῦ, σὲ ἐπιστολὴ τους πρὸς τὸ Ἐκτελεστικὸ, ζήτησαν ὀλιγοήμερὴ ἄδεια μετὰ τὴν ἐπιτυχή πυρπόληση πού εἶχαν προκαλέσει στὴ «μεγαλύτερα φρεγάδα τῶν πολεμίων». Γιὰ τὸν ἀπολεσθέντα Μιχάλη Ντάνου, Ἐπιδάυριο, ὑπογράφει ὁ ἀδελφός του Γεώργιος Ντάνος Ἐπιδάυριος [Ἐγγραφο 6].

Τὴν ἐπομένη, 28η Μαΐου 1825, τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ναυτικῶν τίμησε τὸν καπετάνιο τοῦ πληρώματος Λάζαρο Μουσιοῦ [Ἐγγραφο 5]. Τὶς τιμὲς συνόδευαν καὶ προβλεπόμενες ἀπὸ τὴν νομοθεσία οἰκονομικὲς ἀπολαβές, πού ἦταν 15.000 γρόσια γιὰ ὅλο τὸ πλήρωμα τοῦ πυρπολικοῦ.

Σχετικὴ νομοθεσία ἀρχικὰ τὸν Ἰούνιο τοῦ 1822, ὡς γνωστόν, προέβλεπε ἀπὸ τὸ Βουλευτικὸ ὅτι σὲ κάθε ναύτη πυρπολικοῦ, πού πετύχαινε τῆς εἰδικῆς καὶ ἐπικίνδυνης ἀποστολῆς του, θὰ ἐδίδετο ἀμοιβὴ 15 στρέμματα καλλιεργήσιμης γῆς⁶³ καὶ προδιορίζετο αὐτὴ ἡ γῆ στὴν Ἀργολίδα. Τὴν 20ῃ Αὐγούστου 1824 ἡ ἀπόφαση τροποποιήθηκε καὶ ἀντὶ διάθεση γῆς ἀποφασίσθηκε ἡ χρηματικὴ ἀμοιβὴ τοῦ ποσοῦ τῶν 15.000 γροσίων γιὰ ὅλο τὸ πλήρωμα⁶⁴. Ὑποσχετικὸ ἐπίσης τῶν προκρίτων τῆς Ὑδρας διευκρίνιζε τὸν Μάρτη 1825 ὅτι ὁποιοὺς πυρπολικοὺς καύσει ντελίνι, ὁ καπετάνιος καὶ κάθε ναύτης θὰ ἐλάμβανε ἕκαστος 800 γρόσια, γιὰ φρεγάτα 600 καὶ γιὰ κοβέρτα 400 γρόσια⁶⁵.

Ἐνάμιση μῆνα μετὰ τὴ ναυμαχία τοῦ Καφηρέα ἡ Διοίκηση ἔδωσε τὰ 15.000 γρόσια στὸ πλήρωμα τοῦ Λάζαρου Μουσιοῦ. Δημιουργήθηκαν ὁμως παρεξηγήσεις. Ἐπτά ἀπὸ τοὺς ναῦτες τοῦ πληρώματος διαμαρτυρήθηκαν στὴν Διοίκηση ὑποστηρίζοντας ὅτι ἔλαβαν μόλις 250 γρόσια ἕκαστος. Στὰ ὀνόματα γράφεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πεσόντα στὴ ναυμαχία Μιχάλη Ντάνου ἀπὸ τὴν Ἐπίδαυρο [Ἐγγραφο 6].

62. ΓΑΚ, *Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α' Κατάλογος [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος 01]* φ. 11, φ. 28 *Πολέμου* καὶ *Γραμ. Ὑπουργ. Πολέμου* φ. 87.

63. ΓΑΚ, *Ἀρχεῖο Ἐκτελεστικοῦ [Περίοδου Ἀγῶνος]* φ. 55.

64. Γεωργίου Φωτόπουλου, *Ἡ ἱστορία τῶν κατὰ τὴν θάλασσαν Ἀγωνιστῶν τοῦ 1821*, Ἀθῆναι 1871.

65. ΓΑΚ, *Συλλογὴ Γιάννη Βλαχογιάννη, Α' Κατάλογος [Ἀρχεῖο Ἀγῶνος 01]* φ. 26.

Τὸ ἔγγραφο διευθύνθηκε ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Ναυτικῶν στοὺς προκρίτους τῶν Σπετσῶν γιὰ νὰ διευθετήσουν τὴν ἀδικία [Ἔγγραφο 7]. Ὁ Λάζαρος Μουσιοῦ ἓνα χρόνο μετὰ ἀγωνίσθηκε ἥρωικὰ στὴ Σάμο [Ἔγγραφο 2] καὶ τρία χρόνια μετὰ σὲ ἔγγραφό του πρὸς τὸν Καποδίστρια τὸν παρακαλοῦσε νὰ καταταγεῖ ὅπου ὑπάρχει ἀνάγκη τῆς Πατρίδος, «ὅπου ὑπῆρχε κίνδυνος», ἀφιερώνοντας τὸν ἑαυτὸν του στὸ Ἕθνος. «*Καὶ νὰ χορτάσω πολεμῶν κατὰ τῆς βαρβάρου τυρανίας... καὶ τότε ἀποθνήσκω μετὰ χαρᾶς...*», ἔγραφε στὸν Κυβερνήτη⁶⁶.

Ὁ Ἀνδριανὸς [Ντάνος] Οἰκονομόπουλος, πατέρας τοῦ Μιχάλη καὶ Γιώργου ἀπὸ τὴν Νέα Ἐπίδαυρο, γιὰ πολλὰ χρόνια διεκδίκησε κάποια ἀνταμοιβὴ γιὰ τὸν ἥρωικό θάνατο τοῦ Μιχάλη στὸν Καφηρέα, ὁ ὁποῖος κήκεε στὴν προσπάθειά του νὰ πυρπολήσει τὴν τούρκικη φρεγάτα, ὅπως πιστοποιοῦσε καὶ τὸ ὑπ. ἀρ. 2473 ἔγγραφο τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν⁶⁷. Ἀνάμεσα στὰ ἔγγραφα ποὺ ὑπέβαλε, κατέθεσε καὶ τὰ δικά του προσωπικὰ πιστοποιητικὰ συμμετοχῆς του στὴν πολιορκία τῆς Κορίνθου, ὑπογεγραμμένα ἀπὸ τὸν Δημήτρη Ὑψηλάντη⁶⁸. Τελικὰ δέκα χρόνια ἀργότερα μὲ τὴν 2693/3-9-1835 ἀπόφαση τὰ παιδιά τοῦ Ἐπιδαύριου πυρπολητῆ Μιχάλη Οἰκονομόπουλου ἔλαβαν σύνταξη 15 δραχμῶν γιὰ τὸν ἥρωικό του θάνατο στὴ ναυμαχία τοῦ Καφηρέα⁶⁹.

Ἀκολουθοῦν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ναυμαχία στὸν Καφηρέα ἔγγραφα. Κατὰ τὴν δημοσίευσή τους διατηρεῖται ἡ ὀρθογραφία καὶ ἡ στίξις αὐτῶν.

66. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Γενικῆς Γραμματείας [περίοδος Ι. Καποδίστρια 1828-1833] φ. 170.

67. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Ἐπιτροπῆς Οἰκονομίας [περίοδος Ι. Καποδίστρια] φ. 24.

68. Ὁ.π.

69. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Βουλῆς 1850, Β' περίοδος καὶ Ξενοφ. Ἡλία, *Ἱστορικὰ Ἀνάλεκτα τῶν χωριῶν τοῦ τέως Δήμου Ἀλέας*, Ἀθήνα 1994, σ. 242.

ΕΓΓΡΑΦΑ

1

Περ. Γ'
Ἀρ. 1581

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Τὸ Ἐκτελεστικὸν Σῶμα

Πρὸς τὸν Γενναιότατον Καπ. Λάζαρον Μουσιοῦ.

Με εὐχαρίστησιν τῆς πληροφορηθεῖσα ἡ Διοίκησις παρὰ πολλῶν τὸν ἔνθερμον ζῆλον καὶ Γενναιότητα, ὅπου εἰς πολλὰς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ Ναυμαχίας ἔδειξας καὶ τὴν προθυμίαν ὅπου ἔχεις διὰ τὴν δουλεύσης με τὸν αὐτὸν ἐνθουσιασμόν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τὴν Πατρίδα, σπεύδει νὰ σὲ βεβαιώσῃ τὴν ὅποιαν συνέλαβεν ὑπόληψιν εἰς τὸ ὑποκείμενόν σου, νὰ σὲ πληροφορήσῃ, ὅτι αἱ πρὸς τὴν πατρίδα ἐκδουλεύσεις σου, ἐκτὸς τῶν ὁποίων σήμερον ἀπολαμβάνεις τιμῶν παρὰ τοῦ ἔθνους σου, θέλει σὲ προμηθεύσῃ μίαν ἡμέραν εἰς τὰς ἀναλόγους ἀνταμοιβάς. Ἐξακολουθεῖ λοιπὸν με ἀπαμείωτον ζῆλον τὸ στάδιον ὅπου οἱ πατριῶται τρέχουν καὶ δίδε συνεχεῖς αἰτίας εἰς τὴν Διοίκησιν νὰ εὔχεται εἰς τὴν πατρίδα καὶ ἄλλους ὁμοίους σου.

Εἰς προσωρινὴν ἐξοικονόμησιν σοὶ δίδονται γρόσια χίλια. Γνωρίζουσα δὲ ἡ Διοίκησις ὅτι με τὴν πατριωτικὴν σου θέλησιν ἔχεις ἐνωμένη καὶ τὴν ἀξιοσύνην, θέλει διατάξῃ τοὺς εὐγενεστάτους προκρίτους τῆς Νήσου σας ἀπὸ τὰ πρῶτα Ἡφéstια ὅπου δοθῶσιν ἐκεῖ παρὰ τῆς Διοικήσεως τὸ ἐν νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὴν διευθέτησίν σου, καὶ δὲν εἶναι ἀμφιβολία, ὅτι τοῦτο θέλει σοὶ σταθῇ ὡς μέσον τοῦ νὰ αὐξήσῃς τὴν περὶ τοῦ ὑποκειμένου σου ὑπόληψιν τῆς Διοικήσεως.

Ναύπλιον τῇ 10 Δεκεμβρίου 1824.

Ὁ Πρόεδρος
Γεώργιος Κουντουριώτης
Ἀναγνώστης Σπυλιωτάκης
Γκίκας Μπότασης
Κωνσταντῖνος Μαυρομιχάλης
Ὁ προσω. Γεν. Γραμ.
Π. Γ. Ρόδιος

ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Γενικῆς Γραμματείας [περιόδου Ἰ. Καποδίστρια 1828-1833] φ. 170.

2

Δηλοποιεῖται ὅτι ὁ Κύριος Λάζαρος Μουσιοῦ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἀγῶνος μας, καθ' ὅλας τὰς θαλασσίους ἐκστρατείας Κυβερνήτης ὦν πυρπολικὸν πλοίου με ἀμίμητον Γενναιότητα εἰς τὸ 1822 ἀπεσόβησεν ὅλον τὸν ἐχθρικὸν στόλον εἰσπλέοντα εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον. Καὶ ἀκολούθως πάλιν εἰς τὸ 1824 εἰς τὴν Σάμον τὰ αὐτὰ πράξας, εἰς τὰς 29 Αὐγούστου τοῦ αὐτοῦ ἔτους μεταξὺ Μιλήτου

καὶ Καλύμνου μὲ τὴν ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν του τότε ναῦν πυρπολικὸν μεταξὺ τῶν δύο ἐχθρικοῶν στόλων, καὶ Αἰγυπτιακοῦ, καὶ Βυζαντινοῦ, ἀφόβως ὀρμήσας, κατήκαυσεν ἐν βρίκιον Αἰγυπτιακὸν 22 κανονίων καὶ ἐπομένως εἰς τὸ 1825 20 Μαΐου ἔχων ἄλλο πυρπολικόν, ἐν ᾧ ὁ Βυζαντινὸς στόλος ἠπείλη τὰς ναυτικὰς δύο νήσους, μεταξὺ Κάβο Λόρου καὶ Ἀνδρου, κατήκαυσε μίαν φρεγάταν 62 κανονίων. Καὶ τελευταῖον εἰς τὸ 1826 κατὰ τὸν Αὔγουστον μ' ἄλλο πυρπολικὸν εἰς τὴν Σάμον γενναίως καὶ ἀπτοήτως ὀρμήσας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ εἰς μίαν φρεγάταν, εἰς τὴν ὁποίαν μ' ὅλον ὅτι ἐκώλλησε τὸ πυρπολικόν του κατὰ πρύμνην καὶ κατεκάη ἡ μπαταρία του, δὲν ἐνήργησεν ἀποχρῶντος, διέλυσε τὰ σχέδια τοῦ ἐχθροῦ κατὰ τῆς Σάμου.

Ἡμεῖς τιμῶντες τὸν ἄνδρα διὰ τὴν ἀμίμητόν του γενναιότητα καθ' ὅλας αὐτάς, τὰς κατὰ θάλασσαν γενναίας πράξεις ἐμοῦ Ναυαρχοῦντος, τὸν ἐφοδιάζομεν μὲ τὸ παρὸν ἐνδεικτικὸν ἔγγραφον, διὰ νὰ τοῦ χρησιμεύσῃ, ὅπου ἀνήκει, πρὸς ἀπόδειξιν καὶ ὑποφαινόμεθα.

Τῇ 18 Νοεμβρίου 1827

Ὁ Ναύαρχος τῆς Νήσου Σπετζῶν
Γ. Ἀνδροῦτσος

Ἡμεῖς οἱ πρόκριτοι τῆς Νήσου Σπετζῶν δηλοποιοῦμεν εἰς ὅποιον ἀνήκει, ὅτι ἡ εἰρημένη ὑπογραφή τοῦ Ναυάρχου Κ. Γ. Ἀνδροῦτζου εἶναι γνησία. Σφραγίζομεν λοιπὸν τὸ παρόν, καὶ εἰς ἐνδειξιν ὑποφαινόμεθα.

Τῇ 19 Νοεμβρίου 1827 Σπέτζαις

Οἱ πρόκριτοι τῆς Νήσου Σπετζῶν

ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Γενικῆς Γραμματείας [περίοδον Γ. Καποδίστρια 1828-1833], φ. 170.

3

Σεβαστὴ Διοίκησις.

Οἱ ὑποφαινόμενοι τὴν Πατρίδα Ψαρριανοί, ἡμεῖς ἐκαύσαμεν πρώτως εἰς τὴν ἄρτι γενομένην Ναυμαχίαν τὴν μεγαλυτέραν τῶν πολεμίων φρεγάδα, ὁδηγούμενοι παρὰ τοῦ Καπετᾶν Λαζάρου Μουσιοῦ. Τώρα δὲ χάριν ἐπισκέψεως γιὰ προμηθείας οἰκιακῆς ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὰς οἰκίας μας. Ἡ πατὴρς λοιπὸν ἂν μὲν ἐὺχαριστημένη ἀπὸ αὐτὴν τὴν πρᾶξιν μας, καὶ θέλει νὰ ἐὺχαριστήσῃ καθ' ὅσον (;;;), τὴν ἐνδειαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν μας, τὴν παρακαλοῦμεν θερμῶς νὰ τὰς ἐὺχαριστήσῃ, ὥστε ἀπολαύσαντες ἐνταῦθα τὰ ἀγαθὰ, νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰς οἰκίας μας καὶ ἔπειτα πάλιν νὰ τρέζωμεν εἰς τὸ στάδιον τοῦ Ποσειδῶνος ὅπου νὰ κινήσωμεν καὶ αὖθις εἰς ἀγανάκτησιν τὴν κατ' ἐχθρῶν τὸν σύμμαχον τῶν Ἑλλήνων Ἑφαιστον. Ὅντες δὲ βέβαιοι ὅτι ἡ Σεβαστὴ Διοίκησις ἀρκετὴν (...) ἔχει πρὸς τὰ τέκνα τῆς Πατρίδος, διὸ καὶ ἔλπιδες διὰ τὴν ἐνέργησιν τοῦ εὐλόγου ζητήματός μας, μένομεν μ' ὅλον τὸ βαθύτατον σέβας.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 27 Μαΐου 1825

Οἱ Πατριῶται

Οἱ Πυρποληταὶ

Κωνσταντῖνος Τζῖρος

Γ. Δημ. Μπουτζαρῆ

Νικ. Δ. Μπουτζαρῆ Ψαριανοὶ

Δημ. Γ. Μπουτζαρῆ

Κων. Δεληγιάννης

Νικόλαος Αἰγινίτης

Ἀναστάσης Ματζουράνης Σκυριανὸς

Γεώργιος Δάνου Ἐπιδάυριος

Κωνσταντῖνος Ἀθηναῖος

Νικόλαος Φολόκης Σπετσιώτης

Νικόλαος Δ. Σκοπελίτης

ἀντὶ Μιχάλη Δάνου, Ἐπιδαυρίου καὶ φονευθέντος ὁ ἀδελφός του Γεώργιος Δάνου Ἐπιδάυριος.

ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Ἐκτελεστικοῦ Περιόδου Ἀγῶνος, φ. 93 καὶ Ἀρχεῖο Μινιστερίου Γραμματείας Ὑπουργείου Πολέμου, φ. 60.

4

Πρὸς τοὺς γενναιοτάτους Ναύαρχον, τοὺς καπετάνιους, ναύτας καὶ πυρπολητὰς τοὺς συγκροτοῦντες τὴν Β' μοῖρα τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου.

Τὸ μέγα καὶ ἔνδοξον τρόπον, τὸ ὅποῖον διὰ τῆς ἀπαρδειγματίστου ἀνδρείας καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς δάκρυα χαρᾶς ἐκίνησαν τὴν Διοίκησιν, διότι ἤξερον ἀπὸ μίαν σειρὰν ἀποτυχίας καὶ δυστυχημάτων εἰς τὰς διὰ ξηρᾶς συμπλοκὰς τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁποία ἐνέκαυσε καὶ τῶν τολμηροτέρων τὰς ψυχὰς, τὸ ἐδικόν σας κατόρθωμα (;;;) πάλιν εἰς τὰς καρδίας ὅλων (;;;). Τὸ ἔθνος λοιπὸν ὅλον σᾶς προσφέρει διὰ τῆς Διοικήσεως τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην του, γνωρίζον πόσον συνετέλεσε καὶ θὰ συντελέσῃ ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ ἀνδρεία σας εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς γλυκυτάτης ἐλευθερίας καὶ εἰς τὴν εὐτυχὴ ἀποκατάστασίν του. Τὰ λαμπρὰ καὶ ἔνδοξα ὀνοματὰ σας, θέλουν καταγραφῇ ἀπὸ τῆς Ἱστορίας τόν (;;;) κάλαμον εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθανασίας, αἱ δὲ ἐπερχόμεναι γενεαὶ θέλουν (;;;) μὲ σέβας τὰς ἡρωϊκὰς πράξεις σας. Σεῖς δὲ μάλιστα παράτολμοι πυρποληταί, ὁ τρόμος καὶ ἡ μάλιστα τῆς τυραννικῆς ἀλαζονείας, ἡ σωτηρία καὶ τὸ καύχημα τῆς Ἑλλάδος ἐνεχαράξατε βαθέως εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων τῆς εὐγνωμοσύνης τὸ αἶσθημα καὶ θέλει μείνῃ διὰ παντὸς ἀπὸ αὐτὰς ἀνεξάλειπτο.

24 Μαΐου 1825

ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Ἐκτελεστικοῦ Περιόδου Ἀγῶνος, φ. 92.

5

Περίοδος Γ'
ἀρ. 2465

Προσωρινή Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν

Πρὸς τὸν Γενναιότατον Λάζαρον Μουσιοῦ Σπετζιώτην.

Ἐπειδὴ γενναιότατε Λάζαρε Μουσιοῦ Κυβερνήτα ὦν εἰς τὸ Ἡφέστιον, τὸ ὅποῖον κατήκαυσε τὴν ἐχθρικὴν πρώτης τάξεως φρεγάδα ἐξηνταδύω κανονίων εἰς τὸν συγκροτηθέντα πόλεμον, τὸν ὅποῖον ἐκρότησαν ὁ ἑλληνικὸς Στόλος μετὰ τοῦ Βυζαντινοῦ ἐχθρικοῦ στόλου εἰς τὸν Κάβο Δόρον εἰς τὰς 20 Μαΐου 1825 ἔδειξας Ἡρωϊκὴν καὶ ὄντως Ἑλληνικὴν ἀνδραγαθίαν.

Διὰ τοῦτο τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν εὐχαρίστως σοὶ ἀναγγέλλει τὴν χαροποιὸν ταύτην ἀγγελίαν, ὅτι ἡ Σ. Διοίκησις καὶ τὸ Ἔθνος εὐγνωμονεῖ καὶ ἐν καιρῷ μέλλει νὰ σοὶ ἀποδώσῃ μεγάλας τὰς ἀνταμοιβάς, καὶ εἶναι εὐελπὶς, ὅτι ἡ τιμὴ αὕτη θέλει ἐξάψῃ εἰς τὴν καρδίαν σου ἡρωϊκὸν ζῆλον καὶ προθυμίαν πρὸς νέας ἐκδουλεύσεις τῆς πατρίδος, διότι ἀπὸ τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάς ζητεῖ τὴν ἐλευθερίαν τῆς καὶ εἰς αὐτὰ μέλλει νὰ ἐκχύσῃ τὸν πλοῦτον τῆς, ἔρρωσο.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 28 Μαΐου 1825

Φραγκίσκος Βούλγαρις
Ἰωάννης Λαζάρου
Χ Ανδρέας Ἀργύρης
Ὁ Γεν Γραμ.
Γ. Κώπας

ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Γενικῆς Γραμματείας [Περίοδον Ι. Καποδίστρια 1828-1833], φ. 170 καὶ Ἀρχεῖο Μινιστερίου Γραμματείας Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν, φ. 21.

6

Σεβαστὴ Διοίκησις.

Οἱ ὑποφαινόμενοι ἐπὶ Ναῦται εἴμεθα ἐκ τῶν εἰκοσιτριῶν πυρπολητῶν τῶν ἐν τῷ ἐμπρηστηρίῳ πλοίῳ τοῦ Λάζαρου Μουσιοῦ, τοῦ Σπετσιοῦτον, τὸ ὅποῖον κατέκαυσε περὶ τὸ μέγα ἀκρωτήριον τῆς Εὐβοίας τὴν πολέμιον Ναυαρχίδα. Εἴμεθα πληροφορημένοι, Σεβαστὴ Διοίκησις, ὅτι ἐφιλοδώρησεν εἰς ὅλους ἡμᾶς τοὺς πυρπολητὰς ἢ φιλοστοργία τῆς, δεκαπέντε χιλιάδας γρόσια ἕνεκα εὐγνωμοσύνης καὶ προθυμοποιίας. Ἀλλ' ὁ καπετάνος Λάζαρος Μουσιοὺς μᾶς ἔδωκεν ἀνὰ 250 γρόσια τὸν πυρπολητὴν, (καθὼς ἐμφαίνουσιν τὰ ἀνὰ χεῖρας μας Ἀποδεικτικά του) καὶ κατεκράτησε τὰ λοιπὰ, ἐνῷ ἦτον δίκαιον τὸ ὅλον τῶν γροσίων νὰ διαμοιρασθῇ εἰς εἰκοσιτέσσαρα μερίδια, καὶ ἐκεῖνος νὰ πάρῃ τὰ δύο μερίδια, καὶ οἱ πυρποληταὶ ἀπὸ ἓν. Ἡμεῖς νὰ κινδυνεύσωμεν, ἡμεῖς νὰ χρηματίζωμεν ψυχὴ τοῦ πράγματος, καὶ ἐκεῖνος νὰ κερδίσῃ τόσα, καὶ νὰ μᾶς στο-

χασθῇ ὡς εἴλωτας, εἴτε ὡς κτήνη. Νομίζομεν ὅτι εἶναι ἡ ἐσχάτη ἀδικία, καὶ πάσης ὑπομονῆς ὑπερτέρα. Ἐκτὸς δὲ τοῦτο οἱ δυστυχεῖς δυστυχοῦμεν δυστυχίαν μεγίστην. Ὑδραῖοι πυρποληταὶ ἔλαβον ἀνὰ 800 γρόσια τὸν ἄνθρωπον καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν πεσόντες ἐν τῇ πυρπολήσει ἀνὰ 1.350. Ἡμεῖς δὲν ζητοῦμεν τόσα, ζητοῦμεν νὰ μᾶς ἀναλογεῖ ἐκ τῶν δεκαπέντε χιλιάδων, τὰ ὅποια ἐδιώρισεν ἡ Διοίκησις πρὸς ὅλους ἡμᾶς. Καὶ ἐπειδὴ ἀδικούμεθα παρὰ τοῦ Λαζάρου τοῦ ῥηθέντος Σπετζιώτου, παρακαλοῦμεν θερμῶς τὸ μέγα φιλοδίκαιόν της νὰ ἐπιτάξῃ, ἢ νὰ κρατηθοῦν, ὅσα ὑπολοίπως μᾶς ἀναλογοῦν ἀφ' ὅσα θέλει πληρώσει ἐντὸς ὀλίγου εἰς τοὺς Σπετζιώτας, ἢ νὰ διαταχθῇ αὐτὸς σφοδρῶς νὰ μᾶς δικαιώσῃ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ δικαίου. Ναὶ ἀληθεία, ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος κινδυνεύομεν, ὅταν ὅμως δὲν ἀδικούμεθα, εἴμεθα πλέον πρόθυμοι εἰς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων μας. Τὸ δίκαιον λοιπὸν τοῦτο μέγα προβάλλοντες, καὶ εἰς τὴν ἐνέργησίν του μὴ ἀμφιβάλλοντες, μένομεν μὲ ὅλον τὸ βαθύτατον σέβας.

Τῇ 14 Ἰουλίου 1825, ἐν Ναυπλίῳ

Οἱ Πατριῶται
Νικόλαος Αἰγινίτης
Γεώργιος Ντάνου Ἐπιδάριος
Μιχάλης Ντάνου Ἐπιδάριος
Κωνσταντῖνος Ψαριανὸς
Μικὲς Ψαριανὸς
Γεώργιος Ψαριανὸς
Δημήτριος Ψαριανὸς

ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Μινιστερίου Γραμματείας Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν, φ. 24.

7

Περίοδος Γ', Ἀρ. 3667.

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν

Πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους προκρίτους τῆς νήσου Σπετζῶν.

Ἐπὶ πυρπολητὲς ἀνέφερον εἰς τὴν Διοίκησιν ὅτι ἦσαν μὲ τὸ Ἠφαίστιον τοῦ Κ. Λαζάρου Μουσιοῦ καὶ ὅτι ἦταν ναῦται εἴκοσι τρεῖς καὶ εἰς τὰς δεκαπέντε χιλιάδες γρόσια τὰ ὅποια ἡ Διοίκησις τοῦ ἔδωκεν ἔλαβον μερίδιον μόνο γρόσια διακόσια πενήντα καὶ ἡ Διοίκησις μὲ διαταγὴν τῆς ὑπ. ἀρ. 9544 διέταξε τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν νὰ γράψῃ πρὸς τὸν σημειώνοντα διὰ νὰ δοθῇ τὸ δίκαιον εἰς τοὺς κάτωθεν σημειωμένους πυρπολητάς.

Ἐπειδὴ καὶ τῶν ἄλλων ἡφαιστ(;)ων τῶν ὑδραίων καὶ ψαριανῶν μοιράζοντο ἐξ ἴσου οἱ ναῦται τὸ δῶρον τῆς Διοικήσεως, δίδοντας εἰς τὸν Κυβερνήτην ἓνα μερίδιον περισσότερον καὶ ἡμῖς εἰς τὸν ναύκληρον καὶ ἂν τιнос φονεύθῃ ἐν καὶ ἡμῖς. Οἱ δέκα πέντε χιλιάδες γρόσια διαιροῦνται εἰς 25 μερίδια δίδουν

γρόσια ἑξακόσια καὶ ἐπειδὴ ἐφρονεύθη ὁ γιὸς τοῦ Ντάνου Ἐπιδαύριου ἐκ τοῦ με-
ριδίου πάντων νὰ δοθῇ τὸ περισσότερον ...διὰ τοῦτο (;) εἰς τοὺς (;;;;) καὶ παύση
εἰς τὸ ἐξῆς πᾶν ἕτερον παράπονον πρὸς τὴν Διοίκησιν.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 15 Ἰουλίου 1825

Ὁ Γεν. Γραμ.

Γ. Κώπας

ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Μινιστερίου Γραμματείας Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν, φ. 24.

SUMMARY

Α n t o n i o s X i p o l i a s, *The naval battle in Kafireas and the sacrifice of the “fireman” from Epidaurus.*

On the same day of the battle in Maniaki, a historic naval battle took place at Cape Kavo Doro, in the strait of Kafirea in South Evia, where the Greeks defeated the largest in number, size and equipment fleet of Egyptians and Turks. Through documents of the State Archives of that period, unknown aspects of this historic naval battle emerge, such as the sacrifice of the fighter Michalis Economopoulos from Epidaurus, who blew up the first flagship of the enemy fleet.

